

Wijziging van de Wet wapens en munitie in verband met de invoering van een verbod op de verkoop van bepaalde gebruiksmessen aan minderjarigen en het dragen daarvan in de openbare ruimte

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben dat het bezit en gebruik van messen en andere scherpe gebruiksvoorwerpen voor dreiging en het toebrengen van letsel zodanig is dat het onwenselijk is de verkoop daarvan aan minderjarigen en het dragen daarvan in de openbare ruimte ongeclausuleerd toe te staan, en dat het wenselijk is de Wet wapens en munitie hierop te wijzigen;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De Wet wapens en munitie wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 26, vijfde lid, wordt "een wapen van categorie IV" vervangen door "een wapen van categorie IV, met uitzondering van onderdeel 6°,".

B

Artikel 27, vierde lid, wordt gewijzigd als volgt:

1. In onderdeel a vervalt "en".
2. De punt aan het slot van onderdeel b wordt vervangen door "; en".
3. Er wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
c. voor zover het betreft wapens van de categorie IV onder 6°, maatschappelijk aanvaardbare activiteiten, waaronder activiteiten op het gebied van educatie, recreatie, sport, beroeps- of bedrijfsuitoefening en onderhoudswerkzaamheden.

C

Artikel 31 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het vijfde en zesde lid worden vernummerd tot het zesde en zevende lid.
2. Er wordt een lid ingevoegd, luidende:
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, geldt ten aanzien van een wapen van de categorie IV onder 6°, slechts voor zover de overdracht daarvan strekt ter uitvoering van een koopovereenkomst.
4. In het zevende lid (hernummerd) wordt "Het eerste tot en met derde lid" vervangen door "Het eerste tot en met het vijfde lid".

ARTIKEL II

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Justitie en Veiligheid,

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt de norm bevestigd dat steekwapens niet thuishoren in de openbare ruimte. Daarmee wordt beoogd bij te dragen aan de terugdringing van het bezit en het gebruik van steekwapens in de openbare ruimte. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om de verkoop aan minderjarigen van bepaalde, bij ministeriële regeling aan te wijzen gebruiksmessen en het dragen daarvan in de openbare ruimte te verbieden.

2. Aanleiding

Het bezit en het gebruik van wapens in de openbare ruimte is al langere tijd hoog en vertoont, zeker onder minderjarigen, een stijgende lijn. Dit is een zorgelijke ontwikkeling die vraagt om blijvende inzet om het steekwapenbezit- en gebruik onder jongeren terug te brengen. Er is sprake van een verhardende straatcultuur met een toenemend aantal geweldsincidenten waarbij steeds vaker een mes of ander wapen wordt gebruikt. Dit leidt op zijn beurt weer tot toenemend wapenbezit en -gebruik. Steeds meer jongeren dragen messen en het aantal steekincidenten neemt toe.

Tussen 2017 en 2019 werd een toename van driekwart geregistreerd (+76%) van het aantal jeugdige verdachten (12 t/m 22 jaar) dat was betrokken bij zware mishandeling en (pogingen tot) moord/ doodslag met een steekwapen. In de afgelopen twee jaar (2020-2021) nam het totaal aantal geregistreerde jeugdige verdachten van deze delicten, wellicht mede onder invloed van de corona-regels, licht af, maar bleef het aantal geregistreerde jeugdige verdachten van deze delicten op een zorgwekkend hoog niveau ten opzichte van vijf jaar geleden (2017). Het aantal minderjarige verdachten (12-17 jaar) dat betrokken was bij zware mishandeling en (pogingen tot) moord/doodslag met een steekwapen nam in de periode 2017-2021 sterker toe dan het aantal jongvolwassen verdachten (18-22 jaar). In 2021 was het aandeel minderjarige verdachten (46%) van deze delicten opvallend groter dan vijf jaar daarvoor (34%). Ook betrokkenheid van volwassenen bij geweldsdelicten met steekwapens blijft voorkomen. Uit cijfers van het openbaar ministerie (OM) blijkt dat in 2021 (tot november) 64 respectievelijk 231 minderjarigen werden verdacht van (poging tot) moord respectievelijk doodslag (een toename van 156 procent respectievelijk 14 procent ten opzichte van 2020). Onder jongvolwassenen steeg het aantal zaken in 2021 (tot november) van 51 tot 76 zaken (een toename van 49 procent). Het aantal in beslag genomen messen is toegenomen van 135 (in 2017) tot 1375 (in 2019) en 1554 (in 2020). Daaronder zitten ook scherpe voorwerpen, zoals zakmessen en keukenmessen, die onder normale omstandigheden niet verboden zijn. Het feitelijke wapenbezit onder jongeren is naar verwachting vele malen hoger dan het door de politie en het openbaar ministerie vastgestelde gebruik daarvan.

Het toenemend aantal steekincidenten onder jongeren geeft aanleiding tot toenemende zorgen onder ouders, hulpverleners, handhavers en lokale en landelijke bestuurders. Ruim 70 procent van de burgemeesters pleit voor een verbod op het dragen van messen door jongeren, een verbod op de verkoop van messen aan jongeren, of beiden. Burgemeesters van gemeenten die in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) draagverboden hebben ingevoerd, pleiten voor een uniforme landelijke regeling.

Het dragen van messen in de openbare ruimte is, zeker gelet op de verhardende straatcultuur, in het algemeen zeer onwenselijk vanuit het oogpunt van preventie en maatschappelijke veiligheid. Het leidt tot gevaarlijke situaties met risico's voor de veiligheid van de samenleving, en kan leiden tot drempelverlaging ten aanzien van het gebruik daarvan als wapen. Naar de mening van de regering kan het bezit en gebruik van messen op straat alleen succesvol worden bestreden met een combinatie van verschillende interventies. In het Actieplan wapens en jongeren¹ hebben de Ministers van Justitie en Veiligheid, voor Rechtsbescherming en voor Voortgezet onderwijs, in samenwerking met een aantal gemeenten waar steekwapenproblematiek urgent is² en andere betrokken partijen³ een integraal pakket van verschillende preventieve en repressieve maatregelen

¹ Bijlage bij de brief van de Ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming van 11 november 2020, Kamerstukken II 2020/2021, 28684 nr. 637.

² De gemeenten Almere, Gemeente Amsterdam, Barendrecht, Beverwijk, Breda, Den Haag, Gemeente Eindhoven, Gorinchem, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Smallingerland, Utrecht, Zaanstad en Zoetermeer.

³ Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, Halt, Openbaar Ministerie, Politie, de Raad voor de

gepresenteerd om het bezit en gebruik van messen onder jongeren terug te dringen. Die maatregelen omvatten onder meer het ontmoedigen van wapenbezit door publiekscampagnes, voorlichting op scholen, (opvoedings)ondersteuning aan ouders, het bieden van mogelijkheden om (straffeloos) wapens in te leveren en regelmatige (locker)controles op scholen. Als sluitstuk benoemt het Actieplan een verkoopverbod van (gebruiks)messen aan minderjarigen. In de praktijk zijn bij steekincidenten in de openbare ruimte personen van alle leeftijden - niet alleen minderjarigen - betrokken. Bij de aanbidding van het Actieplan is tevens aangekondigd dat de wetgeving op het draagverbod van steekwapens in de openbare ruimte wordt verduidelijkt.⁴

3. De voorgestelde regeling

3.1. Huidig kader

Op grond van de Wet wapens en munitie (Wwm) is het dragen van een groot aantal soorten steekwapens, onderverdeeld in de verschillende categorieën, al verboden.⁵ Op grond van artikel 2, eerste lid, Wwm kunnen bij ministeriële regeling ook andere voorwerpen die geschikt zijn om daarmee personen ernstig lichamelijk letsel toe te brengen worden aangewezen als wapen van de categorie IV onder 6°, waardoor het ingevolge artikel 27 Wwm op voorhand verboden is dergelijke voorwerpen op straat te dragen. Tenslotte geldt een draagverbod voor een restcategorie van (al dan niet scherpe) voorwerpen waarvan, gelet op hun aard of de omstandigheden waaronder die worden aangetroffen, redelijkerwijs kan worden aangenomen dat die zijn bestemd om letsel aan personen toe te brengen of te dreigen (wapens van de categorie IV, onder 7°). Onder die bijzondere omstandigheden vallen ook alledaagse gebruiksvoorwerpen zoals schroevendraaiers en keukenmessen.

In de huidige Wwm en daarop gebaseerde regelgeving zijn niet alle voorwerpen waarmee in beginsel ernstig letsel zou kunnen worden toegebracht, op voorhand als wapen in de zin van de Wwm aangemerkt en als zodanig gereguleerd. Dit is ook niet mogelijk. Het gaat hierbij immers om een bijzonder breed en vrijwel onbeperkt en steeds veranderend assortiment gewone gebruiksvoorwerpen die in het dagelijkse leven op grote schaal door jong en oud voor allerlei legitieme doelen worden gebruikt en daarvoor onmisbaar zijn. Het is niet realistisch om al die voorwerpen op voorhand te identificeren en deze als separate wapens in de zin van de Wwm te reguleren. De huidige Wwm voorziet daarom in genoemd verbod op het dragen van voorwerpen waarvan, gelet op hun aard of de omstandigheden waaronder die worden aangetroffen redelijkerwijs kan worden aangenomen dat die zijn bestemd om letsel aan personen toe te brengen of te dreigen (categorie IV onder 7°).

Dit neemt niet weg dat er naar de mening van de regering voorkomen moet worden dat gebruiksmessen zonder duidelijk en legitiem doel in de openbare ruimte worden gedragen die geschikt zijn voor letseltoebrenging of dreiging. Zo is het nu bijvoorbeeld toegestaan om zonder enige reden een mes met een enkelzijdig gesneden lemmet tot 28 centimeter op straat te dragen, ook als dat niet nodig is voor bijvoorbeeld beroepswerkzaamheden als groenonderhoud. Het onnodig dragen van messen in de openbare ruimte is, zoals gezegd, onwenselijk vanuit uit het oogpunt van preventie en maatschappelijke veiligheid. Tegelijkertijd is de aanwezigheid van dergelijke voorwerpen in de openbare ruimte voor legitieme doeleinden (zoals snoeien en onderhoud) maatschappelijk normaal en noodzakelijk en moet dat mogelijk blijven.

Kinderbescherming, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de William Schrikker Stichting Jeugdreclassering en Jeugdbescherming.

⁴ Kamerstukken II 2020/2021, 28684 nr. 637.

⁵ Ingevolge artikel 13 Wwm is het onder meer verboden stiletto's, valmessen, vlindermessen, andere opvouwbare messen met een lemmet met meer dan één snijkant of een lengte in opgevouwen toestand van meer dan 28 centimeter, werpsterren, vilmessen, ballistische messen, blanke wapens die uiterlijk gelijken op andere voorwerpen, pijlen en pijlpunten (wapens van de categorie I) voorhanden te hebben, te dragen, over te dragen of te vervoeren. Ingevolge de artikelen 26, 27 en 31 Wwm is het verboden werpmessen (wapens van de categorie III) voorhanden te hebben, te dragen of over te dragen. Ingevolge artikel 27 Wwm is het verboden andere blanke wapens met een lemmet met meer dan één snijkant die niet onder categorie I vallen, degens, zwaarden, sabels, bajonetten en harpoenen (wapens van de categorie IV) te dragen. Ingevolge artikel 26, vijfde lid, Wwm is het personen die de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt ook verboden dergelijke wapen van de categorie IV voorhanden te hebben.

Voorgesteld wordt gebruiksmessen die bij geweldsincidenten kunnen worden gebruikt aan te wijzen als wapen in de zin van de Wwm (categorie IV onder 6°). Hierdoor wordt het voor een ieder in beginsel verboden om dergelijke voorwerpen in de openbare ruimte te dragen. Met het oog op het gebruik daarvan voor legitieme doeleinden wordt voorgesteld de vrijstellingsmogelijkheden daarop af te stemmen. Daarnaast wordt voorgesteld een verbod op de verkoop van die voorwerpen aan minderjarigen in te voeren. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

3.2. Aanwijzing van gebruiksmessen als wapen

Artikel 2, eerste lid, Wwm classificeert de verschillende soorten wapens in vier categorieën. Voor wapens van de categorie IV geldt ingevolge artikel 27 Wwm – kort gezegd - alleen een draagverbod in de openbare ruimte. Het gaat hierbij onder meer om blanke wapens met meer dan één snijkant, degens, zwaarden, sabels, bajonetten, wapenstokken, lucht-, gas- en veerdrukwapens, kruisbogen en harpoenen. Bij ministeriële regeling kunnen in deze categorie IV ook andere voorwerpen worden aangewezen die geschikt zijn om daarmee personen ernstig lichamen letsel toe te brengen (categorie IV onder 6°). Er zijn nog geen voorwerpen als zodanig aangewezen. Voorgesteld wordt scherpe (gebruiks)voorwerpen die in de praktijk op straat als steek- of dreigwapen worden gebruikt, aan te wijzen als wapen van de categorie IV onder 6°. Hiermee worden die voorwerpen wapens in de zin van de Wwm en wordt het dragen daarvan in beginsel verboden. Die aanwijzing in de Regeling wapens en munitie (Rwm) vergt geen aanpassing van artikel 2, eerste lid, Wwm.

De in de Rwm aan te wijzen voorwerpen moeten uiteraard geschikt zijn om daarmee ernstig lichamen letsel toe te kunnen brengen. Bij de aanwijzing zal worden aangesloten bij de soorten steekwapens die in de (politie)praktijk worden aangetroffen bij steek- en dreigincidenten. Indien in de praktijk blijkt dat naast of in plaats van de aangewezen gebruiksvoorwerpen ook andere (gebruiks)voorwerpen op straat als wapen worden gebruikt, kunnen die aan de lijst worden toegevoegd. Er zullen uiteraard geen voorwerpen worden aangewezen die nu al in een ander onderdeel van artikel 2, eerste lid, Wwm als wapen zijn geclassificeerd en al door de Wwm worden gereguleerd.

Volledigheidshalve wordt hierbij opgemerkt dat de voorwerpen die als wapen van de categorie IV onder 6° kunnen worden aangewezen, niet zijn beperkt tot alleen scherpe voorwerpen die als steekwapen kunnen worden gebruikt. Ook botte (gebruiks)voorwerpen die als slag- of stootwapen kunnen worden aangewend, kunnen worden aangewezen. Beperking van de categorie IV onder 6° tot alleen scherpe voorwerpen zou tot gevolg hebben dat de aanwijzing van botte voorwerpen, die als slag- of stootwapen kunnen worden gebruikt, niet langer zonder formele wetswijziging mogelijk zou zijn.

3.3. Dragen van aangewezen gebruiksmessen

Het dragen van een wapen is gedefinieerd als het op de openbare weg of andere voor het publiek toegankelijke plaatsen (de openbare ruimte) bij zich hebben van een wapen anders dan voor vervoer (artikel 1, onder 10°, Wwm). Van vervoer is sprake, indien het wapen zodanig is verpakt (bijvoorbeeld in een deugdelijk foudraal) dat het niet voor onmiddellijk gebruik kan worden aangewend (artikel 1, onder 9°, Wwm). Het dragen van een wapen van de categorie IV is in beginsel voor iedereen, ongeacht leeftijd, verboden, tenzij een vrijstelling van toepassing is (artikel 27, eerste lid, Wwm).⁶

Met de aanwijzing van bepaalde gebruiksvoorwerpen als wapen van de categorie IV onder 6° wordt het (onverpakt) dragen daarvan in de openbare ruimte in beginsel verboden. Het gewone gebruik in de openbare ruimte van een dergelijk voorwerp is echter aanvaardbaar en moet ook toegestaan blijven. Te denken valt aan bijvoorbeeld het mes op het terras van een eetcafé en het snoeimes waarmee overhangende boomtakken vanaf het trottoir wordt gesnoeid. De bestaande vrijstellingsgronden in artikel 27 Wwm zijn hiervoor te beperkt. Daarom wordt voorgesteld die vrijstellingsgronden, voor zover het betreft het dragen van voorwerpen die als wapens van de categorie IV onder 6° worden aangewezen, uit te breiden. Het dragen van een dergelijk voorwerp voor een maatschappelijk aanvaardbaar doel, zoals sport, recreatie, opleiding, beroepsuitoefening

⁶ Vrijstelling van dit algemene "draagverbod" kan worden verleend voor optochten en studentenweerbehaarheidsverenigingen, voor ceremoniële wapens en voor recreatieve activiteiten (artikel 27, derde en vierde lid, Wwm).

of onderhoud, blijft hierdoor toegestaan. De drager zal met een aannemelijke, verifieerbare en niet op voorhand onaannemelijke verklaring aannemelijk moeten maken dat het (onverpakte) bezit van het desbetreffende voorwerp, mede gelet op de aard van het voorwerp en de omstandigheden van het geval, een dergelijk maatschappelijk aanvaardbaar doel dient. Het bezit van een mes dat als onderdeel van het bestek op het terras van een eetcafé of bij het snoeien van beplanting wordt gebruikt, zal anders worden beoordeeld dan het bezit van hetzelfde mes indien dat in een drukke winkelstraat wordt gedragen.

Een voorwerp dat als wapen van de categorie IV onder 6° is aangewezen, valt hierdoor niet langer onder de huidige restcategorie IV onder 7°. Indien een dergelijk als wapen van de categorie IV onder 6° aangewezen voorwerp wordt aangetroffen onder omstandigheden waardoor redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het is bestemd om letsel aan personen toe te brengen of daarmee te dreigen, zijn de vrijstellingen van het verbod op het dragen daarvan niet van toepassing. Die gelden immers slechts voor zover die wapens worden gedragen voor maatschappelijk aanvaardbare activiteiten, zoals onderhoudswerkzaamheden, beroeps- of bedrijfsuitoefening, opleiding en recreatie. Indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het aangewezen voorwerp is bestemd om letsel aan personen toe te brengen of daarmee te dreigen, zijn die vrijstellingen voor legitiem gebruik niet van toepassing en is het dragen van dat voorwerp verboden.

3.4. Overdragen van aangewezen gebruiksmessen

Op grond van artikel 31, vierde lid, Wwm is het is verboden een wapen van categorie IV over te dragen aan een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt. Onder overdragen van een wapen wordt verstaan het aan een ander doen overgaan van de feitelijke macht over dat wapen (artikel 1, onder 11°, Wwm). Op grond van artikel 31, vijfde lid, Wwm kan vrijstelling worden verleend van dit verbod om wapens van de categorie IV aan minderjarigen over te dragen in het kader van in verenigingsverband beoefende sporten. In het dagelijkse leven worden scherpe gebruiksvoorwerpen die op straat ook oneigenlijk als steekwapen kunnen worden gebruikt, op grote schaal voor legitieme doelen aan minderjarigen overgedragen. Te denken valt aan het overhandigen van een keukenmes aan een minderjarige voor hulp bij het koken en het ter beschikking stellen van een snoeimess in het kader van opleiding of stage.

Een algeheel verbod op de overdracht van gebruiksmessen aan minderjarigen zou het dagelijkse leven ingrijpend verstoren. Naar de mening van de regering levert een dergelijk algeheel verbod ook geen wezenlijke bijdrage aan het realiseren van de doelstelling om het bezit en gebruik van (steek)wapens in de openbare ruimte terug te dringen. Die doelstelling wordt immers in voldoende mate gerealiseerd door het verbod op het dragen van dergelijke voorwerpen. Indien een voorwerp dat als wapen van de categorie IV onder 6° is aangewezen in de openbare ruimte onverpakt aan een minderjarige wordt overgedragen, kan immers gesproken worden van een situatie waarin die minderjarige dat wapen vervolgens draagt.

Wel acht de regering het wenselijk het draagverbod te ondersteunen met een verbod op de verkoop aan minderjarigen. Indien een minderjarige zichzelf een mes aanschaft, bestaat er immers een gerede kans dat hij dat doet met het oogmerk om dat mes op straat bij zich te dragen. In meergenoemd *Actieplan wapens en jongeren* is daarom opgenomen dat de verkoop van messen aan minderjarigen wordt verboden. Voorgesteld wordt dit verbod te beperken tot de (gebruiks)messen die op straat bij geweldsincidenten worden gebruikt en als wapen van de categorie IV onder 6° zijn aangewezen. Het voorgestelde verkoopverbod sluit aan bij het initiatief van de detailhandel om verkoop van messen aan minderjarigen te beëindigen.

3.5. Voorhanden hebben van aangewezen gebruiksmessen

Ingevolge artikel 26, vijfde lid, Wwm is het minderjarigen verboden een wapen van de categorie IV voorhanden te hebben.⁷ Zonder nadere voorziening zou de aanwijzing van bepaalde alledaagse gebruiksvoorwerpen als wapen van de categorie IV onder 6° met zich meebrengen dat minderjarigen dergelijke alledaagse gebruiksvoorwerpen in beginsel niet voorhanden mogen hebben. Het begrip "voorhanden hebben" van een wapen is niet in de Wwm gedefinieerd. Uit de

⁷ Ingevolge artikel 26, zesde lid, Wwm kan vrijstelling worden verleend in het kader van in verenigingsverband beoefende sporten of aangewezen recreatieve activiteiten in daartoe gevestigde bedrijven waarin bepaalde lucht-, gas- en veerdrukwapens en kruisbogen worden gedragen.

jurisprudentie volgt dat iemand al een wapen voorhanden heeft, indien hij dat wapen bewust aanwezig heeft. Hiervoor is vereist dat het wapen in zijn buurt aanwezig is – dit hoeft niet de onmiddellijke nabijheid te zijn -, dat hij zich daarvan in meer of mindere mate bewust is en dat hij de mogelijkheid heeft om feitelijk over dat wapen te beschikken.⁸

In gewone (thuis-, school-, sport-, recreatie- en werk-) situaties kan niet worden voorkomen dat scherpe alledaagse voorwerpen, die in naast hun legitieme doeleinden ook kunnen worden gebruikt om personen ernstig lichamelijk letsel toe te brengen, zich in de buurt van minderjarigen bevinden terwijl die zich van die aanwezigheid bewust zijn en ook de mogelijkheid hebben om feitelijk over die voorwerpen te beschikken. Te denken valt aan onder meer scherpe gereedschappen in het handenarbeidlokaal op school of de stageplaats, aan messen in de keuken van het ouderlijk huis, kapmessen en bijlen in het schuurtje en het bestek op het terras van een eetcafé. Een algeheel verbod op het voorhanden hebben van de aan te wijzen gebruiksvoorwerpen voor minderjarigen zou onnodig verstorende gevolgen voor het dagelijks leven van de betrokken minder- en meerderjarigen hebben. Doel van de aanwijzing van bepaalde gebruiksvoorwerpen als wapen in de zin van de Wwm is het tegengaan dat die in openbare ruimte als (steek)wapen worden gebruikt. Dit wordt gerealiseerd met een verbod om dergelijke voorwerpen te dragen. Daarom wordt voorgesteld het aan minderjarigen gerichte verbod op het voorhanden hebben van wapens van de categorie IV niet uit te breiden met de gebruiksvoorwerpen die worden aangewezen als wapens van de categorie IV onder 6°.

3.6. Inbewaargeving

Ingevolge artikel 8, eerste lid, Wwm is degene die zonder daartoe gerechtigd te zijn een wapen voorhanden heeft, verplicht deze terstond bij de korpschef in bewaring te geven. Hiervoor is bewaarloon verschuldigd. Ingevolge artikel 26, vijfde lid, Wwm zijn minderjarigen, behoudens een vrijstellingsgrond krachtens het zesde lid, niet gerechtigd een dergelijk wapen voorhanden te hebben. Minderjarigen die een voorwerp voorhanden hebben als dat als wapen van de categorie IV onder 6° is aangewezen, zouden dat voorwerp dus in beginsel bij de korpschef in bewaring moeten geven. Zoals gezegd is het begrip "voorhanden hebben van een wapen" erg breed. In de dagelijkse praktijk weten ook minderjarigen waar een of meer gebruiksmessen worden bewaard waarover zij ook feitelijk kunnen beschikken. Hierbij valt onder mee te denken aan messen, beitels, gutsen, zagen en bijlen in bijvoorbeeld het handenarbeidlokaal op school, bij de stageplaats, of in de keuken of het schuurtje van de woning. Het is uiteraard niet de bedoeling dat minderjarigen deze voorwerpen, indien aangewezen als wapen in de zin van categorie IV, bij de politie in bewaring geven. Dit zou slechts leiden tot grote en onnodige belasting van burgers, bedrijven en de politie, terwijl het geen toegevoegde waarde heeft voor het bereiken van het doel om het wapenbezit en -gebruik onder jongeren in de openbare ruimte terug te dringen.

3.7. Erkenning

Op grond van artikel 9 Wwm is het verboden zonder erkenning van de korpschef wapens, waaronder wapens van de categorie IV, te vervaardigen, te transformeren of in de uitoefening van een bedrijf uit te wisselen, te verhuren of anderszins ter beschikking te stellen, te herstellen, te beproeven of te verhandelen. Ook het onderhandelen over en het regelen van transacties voor de aankoop, verkoop of levering van wapens of het organiseren van de overbrenging van wapens binnen, naar of vanuit een lidstaat van de Europese Unie zonder voorafgaande erkenning door de korpschef is verboden. Zonder nadere regeling zou dit verbod ook van toepassing zijn op dergelijke transacties ten aanzien van gewone gebruiksvoorwerpen (als bijvoorbeeld keukenmessen) die als wapen van de categorie IV onder 6° worden aangewezen. Dit zou echter niet bijdragen aan de doelstelling om het wapenbezit en -gebruik van gebruiksmessen in de openbare ruimte tegen te gaan. Het zou wel leiden tot hoge lasten voor het bedrijfsleven en de politie. Daarom wordt voorgesteld bedrijven die dergelijke transacties verrichten ten aanzien van wapens van de categorie IV onder 6° vrij te stellen van de erkenningsplicht. Dit kan zonder wetswijziging in de Rwm worden geregeld op grond van het huidige artikel 9, vijfde lid, onder a, Wwm .

⁸ Onder meer Hoge Raad 31 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:504, ECLI:NL:HR:2020:507 en ECLI:NL:HR:2020:510.

3.8. Gemeentelijke messenverboden

Een aantal gemeenten heeft in de Algemene plaatselijke verordening (APV) bepalingen opgenomen die strekken tot een verbod op het dragen van scherpe of puntige voorwerpen in bepaalde gebieden, voor zover het daarbij niet gaat om voorwerpen die reeds ingevolge de Wwm als wapen zijn aangemerkt en het dragen daarvan niet door de landelijke wetgever in de Wwm en de daarop gebaseerde regelgeving is gereguleerd.⁹ Met de aanwijzing in de Rwm van bepaalde voorwerpen als wapen van de categorie IV onder 6° Wwm wordt ten aanzien van die aangewezen voorwerpen voorzien in een uniforme landelijke regeling. Daarmee komt ten aanzien van het dragen van die voorwerpen een einde aan regionale verschillen die vanuit de wens voor effectieve en efficiënte handhaving van het draagverbod onwenselijk worden geacht. Dit brengt mee dat er geen ruimte meer zal bestaan voor gemeentelijke verboden op het dragen van dezelfde voorwerpen die als wapen van de categorie IV onder 6° zijn aangewezen, aangezien dat voortaan al door de landelijke wetgever is verboden. Voor zover de huidige gemeentelijke draagverboden betrekking hebben op andere voorwerpen die niet door de landelijke wetgeving worden bestreken, blijft de bevoegdheid van de gemeentelijke wetgever om regels te stellen met betrekking tot het dragen daarvan ongewijzigd en komen de gemeentelijke messenverboden niet op grond van artikel 122 Gemeentewet van rechtswege te vervallen.

4. Europeesrechtelijke aspecten

De aanwijzing van bepaalde gebruiksmessen als wapen in de zin van de Wwm en het voorgestelde verbod op de verkoop daarvan aan minderjarigen worden niet voorgeschreven in Europese of internationale regelgeving. Het verkoopverbod kan wel worden aangemerkt als een kwantitatieve invoerbeperking of maatregel van gelijke werking in de zin van artikel 34 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), aangezien het verkopers in andere lidstaten niet is toegestaan dergelijke voorwerpen te verkopen aan minderjarigen in Nederland. Op grond van artikel 36 VWEU is het lidstaten toegestaan een beperking van het vrij verkeer van goederen in te voeren indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, die in de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie zijn uitgewerkt. De maatregel moet beantwoorden aan dwingende redenen van algemeen belang. De maatregel moet geschikt zijn om de verwezenlijking van het nagestreefde doel te waarborgen. De maatregel mag niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel. De maatregel moet kenbaar en voorspelbaar zijn, en de maatregel moet zonder discriminatie worden toegepast. Uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie blijkt dat de lidstaten grote beleidsvrijheid hebben bij het bepalen van het niveau van bescherming dat zij willen bieden.

Naar de mening van de regering is de leeftijdsgrens voor de aanschaf van een aangewezen gebruiksmes gerechtvaardigd met het oog op de bescherming van de openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen. Artikel 36 VWEU benoemt deze zwaarwegende algemene belangen expliciet als mogelijke rechtvaardigingsgronden. Gelet op hetgeen hiervoor is aangegeven met betrekking tot het toegenomen aantal steekincidenten in de openbare ruimte met name onder jongeren, beantwoordt het verkoopverbod aan minderjarigen aan dwingende redenen van algemeen belang. Ook is het verkoopverbod geschikt om het bezit en gebruik van de aan te wijzen (steek)wapens onder jongeren in de openbare ruimte terug te dringen, aangezien het verkrijgbaarheid van dit soort messen zonder tussenkomst van volwassenen verlaagt. Het verkoopverbod gaat niet verder dan nodig is om het aantal geweldsincidenten met steekwapens onder jongeren terug te dringen. Het verbod is beperkt tot verkoop aan minderjarigen. Verkoop aan meerderjarigen blijft toegestaan. De aanwijzing van gebruiksmessen als wapen in de zin van de Wwm wordt bovendien beperkt tot die voorwerpen die in de praktijk worden gebruikt bij geweldsincidenten in de openbare ruimte. Aan het vereiste van kenbaarheid en voorspelbaarheid wordt met dit wetsvoorstel en de nadere aanwijzing van de desbetreffende voorwerpen in de Rwm voldaan. Ten slotte gelden de maatregelen ongeacht de herkomst van de producten, waardoor deze maatregel zonder discriminatie wordt toegepast. Op grond van het voorgaande acht de regering deze maatregel in overeenstemming met de Europese regels met betrekking tot het vrije verkeer van goederen.

⁹ Dergelijke bepalingen zijn niet onverbindend. Zie HR 15 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:1993.

De daadwerkelijke aanwijzing van bepaalde gebruiksvoorwerpen als wapen van de categorie IV onder 6° bevat een technisch voorschrift in de zin van Richtlijn (EU) 2015/1535 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEU 2015, L 241). Zo wordt de detaillist verplicht om ook bij de binnenlandse verkoop op afstand een leeftijdsverificatiesysteem te gebruiken waarmee wordt vastgesteld dat de koper op het tijdstip van de verkoop de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Een concept van die aanwijzing zal daarom op grond van artikel 5, eerste lid van Richtlijn (EU) 2015/1535 worden voorgelegd aan de Europese Commissie.

5. Toezicht en handhaving

Degene die een wapen van de categorie IV draagt of een dergelijk wapen aan een minderjarige overdraagt, begaat een overtreding waartegen een geldboete van de derde categorie (€ 8700) is bedreigd.¹⁰ Na de voorgestelde wijzigingen geldt dit ook voor degene die een als wapen in de zin van categorie IV onder 6° aangewezen voorwerp zonder goede, aantoonbare reden (onverpakt) in de openbare ruimte bij zich heeft of een dergelijk voorwerp aan een minderjarige verkoopt. Politie en OM zijn belast met de strafrechtelijke opsporing en handhaving van de wapenwetgeving, waaronder het verbod op het dragen van wapens van de categorie IV en op de overdracht daarvan aan minderjarigen. Dit blijft ongewijzigd na de aanwijzing van de wapens van de categorie IV onder 6° en het verkoopverbod.

6. Financiële gevolgen rijksoverheid

Het verbod op de verkoop van messen aan minderjarigen vormt het sluitstuk op de maatregelen in meergenoemd Actieplan, dat tot stand is gekomen in samenwerking met een groot aantal partijen, waaronder het Ministerie van Justitie en Veiligheid, politie en OM. Uitgangspunt bij die maatregelen is dat deze organisaties zelf de kosten dragen voor de uitvoering van de bij hen belegde activiteiten. Die kosten zijn naar verwachting betrekkelijk gering, aangezien politie en OM nu al zijn belast met de strafrechtelijke opsporing en handhaving van het bepaalde bij en krachtens de Wwm, waaronder het verbod op het dragen van wapens van de categorie IV en het verbod op de overdracht daarvan aan minderjarigen. Zij en de buitengewoon opsporingsambtenaren zijn ook al belast met de handhaving van de verschillende gemeentelijke messenverboden. De voorgestelde maatregelen worden binnen de bestaande financiële kaders geïmplementeerd. Voor zover dit niet mogelijk blijkt te zijn, zullen aanvullende kosten binnen de begroting van de voor de uitvoering verantwoordelijke instantie worden opgevangen.

7. Administratieve lasten burgers en bedrijven

Bij de ontwikkeling van de voorgestelde maatregelen om het wapenbezit en -gebruik op straat te verminderen is uitdrukkelijk aandacht besteed aan de impact daarvan op de administratieve lasten voor burgers en bedrijven. Als gevolg daarvan wordt ten aanzien van de als wapen van de categorie IV onder 6° aan te wijzen gebruiksvoorwerpen voorzien in een algehele uitzondering op het bestaande verbod op het voorhanden hebben daarvan en op de verplichting tot het in bewaargeving daarvan. Daarnaast wordt ten aanzien van die gebruiksvoorwerpen voorzien in een algehele vrijstelling van de bestaande erkenningsplicht voor bedrijven. Verwezen wordt naar paragraaf 3 van deze toelichting.

Uit de voorgestelde maatregelen vloeien voor burgers nauwelijks of geen nalevingskosten voort. Zij zullen uiteraard moeten weten welke gebruiksvoorwerpen als wapen van de categorie IV onder 6° zullen worden aangewezen, opdat zij die niet meer zonder aantoonbaar goede reden onverpakt op straat bij zich zullen hebben. Dit wordt van overheidswege gefaciliteerd met voorlichtingscampagnes.

Voor partijen die dergelijke voorwerpen (al dan niet bedrijfsmatig) verkopen, leiden de voorgestelde wijzigingen wel tot zekere administratieve lasten en nalevingskosten, met name voor bedrijfsmatig opererende detaillisten. Zij moeten immers kennismaken van de veranderde regelgeving met betrekking tot de als wapen aangewezen voorwerpen die niet aan minderjarigen mogen worden verkocht. De eenmalige kosten daarvan worden per bedrijf geschat op € 108 (2 uur x € 54 voor hoger opgeleid personeel). Daarnaast moeten die bedrijven bij twijfel over de leeftijd

¹⁰ Artikelen 27, eerste lid, resp. 31, vierde lid, j° 54 Wwm.

van de klant een leeftijdsverificatie uitvoeren waarmee de verkoop aan minderjarigen wordt voorkomen.

De keuze voor een bepaald systeem blijft conform de huidige systematiek van de Wwm aan de betrokken ondernemer zelf die daarvoor de methode kan kiezen die het beste past bij zijn organisatie. De kosten daarvan worden vooralsnog ingeschat op € 0,56 per verkoop (0,05 uur x € 34 voor middelbaar opgeleid personeel). Een deel van de Nederlandse bedrijven heeft in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen overigens reeds leeftijdsverificatie bij de verkoop van messen aan jongeren ingevoerd, waardoor de meerkosten voor die bedrijven naar verwachting zeer beperkt zal zijn. De aantallen betrokken bedrijven en transacties (en daarmee de totale kosten) zijn vooralsnog onbekend.

8. Totstandkoming, advies en consultatie

Het verbod op de verkoop en het dragen van de aan te wijzen gebruiksmessen komt voort uit het *Actieplan Wapens en Jongeren*, dat tot stand is gekomen als gezamenlijk initiatief van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, gemeenten waar de steekwapenproblematiek urgent is, Halt, het Openbaar Ministerie, de Politie, de Raad voor de Kinderbescherming, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de William Schrikker Stichting Jeugdreclassering en Jeugdbescherming, en de Ministeries van Justitie en Veiligheid en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Over het verkoopverbod is door het Ministerie van Justitie en Veiligheid en genoemde betrokken gemeenten overleg gevoerd met brancheorganisaties voor detailhandel.

Het wetsvoorstel is op **PM** in internetconsultatie gegeven en voor advies voorgelegd aan het College van procureurs-generaal van het openbaar ministerie (OM), de Raad voor de rechtspraak (Rvdv), de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR), de Nederlandse orde van advocaten (NOvA), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de politie, Reclassering Nederland, VNO-NCB (MKB Nederland), Koninklijke Inretail, Scouting Nederland en het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR).

PM: reacties

De Minister van Justitie en Veiligheid,